

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin pelastuspalvelumekanismista ja unionin tuesta terveysuhkiin varautumista ja reagointia varten sekä päätöksen N:o 1313/2013/EU (unionin pelastuspalvelumekanismi) kumoamisesta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission asetusehdotuksesta ”Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen, vaurauden ja turvallisuuden rahaston perustamisesta vuosiksi 2028-2034 sekä asetuksen (EU) 2023/955 ja asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 muuttamisesta”, jatkossa kumppanuusrahastoasetus (NRP-asetus), ja komission asetusehdotuksesta ”Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta talousarvion menojen seurantaa ja tuloksellisuutta koskevan kehyksen sekä unionin ohjelmia ja toimintaa koskevien muiden horisontaalisten sääntöjen vahvistamisesta”, jatkossa tuloksellisuusasetus

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamistuen vahvistamisesta vuosiksi 2028–2034, ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Schengen-aluetta, Euroopan yhdennettyä rajaturvallisuutta ja yhteistä viisumipolitiikkaa koskevan unionin tuen vahvistamisesta vuosiksi 2028–2034 sekä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sisäistä turvallisuutta koskevan unionin tuen vahvistamisesta vuosiksi 2028-2034

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje (E 73/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin pelastuspalvelumekanismista ja unionin tuesta terveysuhkiin varautumista ja reagointia varten sekä päätöksen N:o 1313/2013/EU (unionin

Valiokunnan lausunto HaVL 27/2025 vp

pelastuspalvelumekanismi) kumoamisesta (U 51/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission asetusehdotuksesta ”Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen, vaurauden ja turvallisuuden rahaston perustamisesta vuosiksi 2028-2034 sekä asetuksen (EU) 2023/955 ja asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 muuttamisesta”, jatkossa kumppanuusrahastoasetus (NRP-asetus), ja komission asetusehdotuksesta ”Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus talousarvion menojen seuranta ja tuloksellisuutta koskevan kehyksen sekä unionin ohjelmia ja toimintaa koskevien muiden horisontaalisten sääntöjen vahvistamisesta”, jatkossa tuloksellisuusasetus (U 53/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamistuen vahvistamisesta vuosiksi 2028–2034, ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Schengen-aluetta, Euroopan yhdennettyä rajaturvallisuutta ja yhteistä viisumipolitiikkaa koskevan unionin tuen vahvistamisesta vuosiksi 2028–2034 sekä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sisäistä turvallisuutta koskevan unionin tuen vahvistamisesta vuosiksi 2028-2034 (U 54/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Niina Pautola-Mol, valtioneuvoston kanslia
- vastuualueen esimies Artsi Alanne, sisäministeriö
- johtava asiantuntija Sini Hangaslammi, sisäministeriö
- budjettineuvos Vesa Kulmala, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Johanna Makkonen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Toni Tiala, valtiovarainministeriö
- finanssineuvos Laura Vartia, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Eliisa Hujala, työ- ja elinkeinoministeriö
- kehittämisspäälikkö Annukka Mäkinen, Suomen Kuntaliitto
- johtaja Mika Gröndahl, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK
- professori Sami Moisio

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus
- Keski-Pohjanmaan liitto
- Keski-Suomen liitto
- Lapin liitto
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Uudenmaan liitto

Valiokunnan lausunto HaVL 27/2025 vp

VALTIONEUVOSTON SELVITYS JA VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄT

Ehdotukset

Komissio on antanut heinäkuussa 2025 ehdotukset EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2028—2034. Komission ehdotus sisältää kattavan tiedonannon "Dynaaminen EU:n talousarvio tulevaisuuden tarpeisiin - Monivuotinen rahoituskehys 2028—2034", sekä ehdotuksen rahoituskehysasetukseksi, ehdotuksen toimielinten väliseksi sopimukseksi, ehdotuksen omia varoja koskevaksi päätökseksi, kansallisen ja aluetason kumppanuusrahastoa koskevan asetusehdotuksen (NRP), kilpailukykyrahastoa koskevan asetusehdotuksen, Verkkojen Eurooppa -asetusehdotuksen, Globaali Eurooppa -asetusehdotuksen, asetusehdotuksen EU-rahoituksen tuloksellisuuden seurannasta ja horisontaalisista periaatteista ja joukon muita sektorikohtaisia ehdotuksia. Komissio on antanut lisäksi rahoituskehys ehdotusten yhteydessä valkoisen kirjan EU:n petostentorjuntajärjestelmän uudelleentarkastelusta, jonka tavoitteena on vahvistaa petostentorjunnan rakennetta tulevan rahoituskehyn toimeenpanoa ajatellen.

Hallintovaliokunta on yhdistänyt EU:n monivuotisia rahoituskehymiä koskevan E-kirjelmän (E 73/2025 vp) käsittelyyn seuraavien U-kirjeiden käsittelyyn: U 51/2025 vp (pelastuspalvelumekanismi), U 53/2025 vp (NRP ja tuloksellisuusasetus) ja U 54/2025 vp (sisäasiainrahastot).

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kannat rahoituskehyskokonaisuuteen on muodostettu E-kirjeessä E 73/2025 vp.

Valtioneuvoston kantoja on täydennetty kumppanuusrahastoa koskevassa U-kirjelmässä U 53/2025 vp, jossa on täydennetty kantoja kansallisista ja alueellisista kumppanuussuunnitelmista, kumppanuusperiaatteesta, tulosperusteisuudesta, moitteettomasta varainhoidosta, yksinkertaistamisesta ja hallinnollisesta taakasta, EU-välineestä, ehdollisuudesta sekä oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta ja horisontaalisista periaatteista.

Sisäasiainrahastoja koskevassa U-kirjelmässä U 54/2025 vp on täydennetty valtioneuvoston kantoja unionin tuesta turvapaikka-asioihin, maahanmuuttoon ja kotouttamiseen (AMI-ehdotus), Schengen-aluetta, Euroopan yhdenmukaista rajaturvallisuutta ja yhteistä viisumipolitiikkaa koskevasta unionin tuesta (BMV-ehdotus) sekä unionin tuesta sisäiselle turvallisuudelle (IS-ehdotus).

Valtioneuvoston kantoja unionin pelastuspalvelumekanismiin ja varautumiseen on täydennetty U-kirjelmässä U 51/2025 vp.

Valiokunnan lausunto HaVL 27/2025 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Komissio on antanut ehdotuksen EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2028—2034 (E 73/2025 vp) sekä useita siihen liittyviä asetusehdotuksia. Komission tavoitteena on aiempaa yksinkertaisempi, läpinäkyvämpi ja poliittisia prioriteetteja paremmin vastaava kehys. Ehdotus vuosien 2028—2034 monivuotiseksi rahoituskehykseksi jakautuu neljään pääotsakkeeseen nykyisen seitsemän sijaan.

Ehdotuksen kokonaistaso on yhteensä 1 893 miljardia euroa sitoumuksina (noin 1,35 % EU:n BKTL:stä). Luku sisältää kehyksen lisäksi ulkopuolelle ehdotetut erityisvälineet (joustoväline, Ukraina-varaus ja Euroopan rauhanrahasto). Ehdotus noin 580 miljardia euroa nykyistä rahoituskehystä suurempi.

Hallintovaliokunta pitää yleisesti ottaen rakenteiden yksinkertaistamista kannatettavana ja tukee erityisesti kokonaisturvallisuuden ja kilpailukyyn vahvistamiseen tähtääviä painotuksia. Valiokunta toteaa komission ehdottaman rahoituksen kokonaistason olevan varsin korkea. Valiokunta painottaa valtioneuvoston tavoin kohtuullista rahoituksen kokonaistasoa, joka mahdollistaa Suomen kannalta keskeiset painotukset ja turvaa merkittävimpiä saantojamme. Erityistä huomiota tulee kiinnittää Suomen ainutlaatuisen asemaan itäisenä ulkorajavaltiona ja samalla EU-budjetin nettomaksajana.

Otsake 1 kattaa jäsenmaille suoraan kohdentuvan rahoituksen muun muassa maatalouspolitiikan, alue- ja rakennepolitiikan ja sisäasioiden rahoituksen osalta. Rahoitus perustuu ennakkolokaatioihin. Otsake 2 "Kilpailukyky, vauraus ja turvallisuus" sisältää kilpaillut rahoituskanavat, kuten Horisontti Euroopan. Hallintovaliokunnan käsiteltävänä oleva pelastuspalvelumekanismi (U 51/2025 vp) sisältyy otsakkeen 2 alle. Muut valiokunnan käsittelemät asiat (U 53/2025 vp ja U 54/2025 vp) koskevat otsaketta 1.

Kumppanuusrahasto

Komissio ehdottaa ennalta jäsenvaltioille kohdennettujen määrärahojen kokoamista yhteen rahastoon, kumppanuusrahastoon (NRP). NRP:n yleisenä tarkoituksena on edistää unionin taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, kestävästä kehitystä ja kilpailukykyä, turvallisuutta ja varautumista. Komission ehdotus tarkoittaa myös siirtymistä useista ohjelmista yhteen kansalliseen ja alueelliseen kumppanuussuunnitelmaan. Komission julkaiseman jäsenvaltiokohtaisen rahoitusallokaation mukaan Suomen NRP-suunnitelmien mukainen kokonaissaanto olisi vuoden 2025 hinnoin noin 8,6 miljardia euroa, josta kohdennettaisiin 6,9 miljardia euroa yleisallokaationa (pääasiassa maatalous ja koheesio) ja noin 1,4 miljardia euroa sisäasioiden rahastoihin.

Komission ehdotuksen mukaan maksatukset kumppanuusrahastosta perustuvat kumppanuussuunnitelmissa sovittujen investointien ja uudistusten tavoitteiden ja välitavoitteiden saavuttamiseen. Rahoitus maksetaan erillisten tuotosindikaattoreiden pohjalta, ei toteutuneiden kustannusten perusteella. Selvityksen mukaan on mahdollista, että esimerkiksi uudistuksiin ei

Valiokunnan lausunto HaVL 27/2025 vp

liity kustannuksia, mutta maksatukset perustuisivat kuitenkin uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseen.

Komission ehdotuksessa eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä sovitut maakohtaiset suositukset ovat keskeisessä osassa määriteltäessä kumppanuussuunnitelmien investointeja ja uudistuksia sekä muita toimenpiteitä. Koska maakohtaisilla suosituksilla ja suunnitelman toteuttamiseen liittyvillä maakohtaisilla maksatuksilla on suora yhteys, on suositusten luonne helposti jo lähtökohtaisesti sitova. Valiokunnalle esitetyn asiantuntija-arvion mukaan komission ehdotuksessa maakohtaiset suositukset yhdessä kumppanuussopimuksiin liittyvien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamiseen liittyvän rahoitustuen kanssa luo komissiolle merkittävän rakenteellisen aseman NRP-menettelyssä. Aluekehityksen näkökulmasta kumppanuusrahastoasetus koskee suoraan alueiden, valtioiden keskushallintojen ja EU:n komission välisiä valtasuhteita.

Hallintovaliokunta korostaa, että neuvotteluissa on huolehdittava siitä, että ehdotetulla sääntelyllä ei tosiasiallisesti muuteta jäsenvaltioiden ja unionin välistä toimivallanjakoa. Erityisen tärkeää tämä on kumppanuussopimusten täytäntöönpanon osalta. Valiokunta katsoo, että jäsenvaltiolla tulee olla vahva rooli määriteltäessä jäsenvaltion kansallisia ja alueellisia painopisteitä sekä niihin liittyviä uudistuksia ja investointeja.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että valtioneuvoston kannassa huomioidaan kumppanuusperiaate. Valiokunta toteaa, että aito kumppanuus tarkoittaa käytännössä muun muassa maakuntien, kuntien ja kaupunkien tiivistä osallistumista NRP-ohjelman valmisteluun ja toimeenpanoon koko prosessin ajan. Alueet, kunnat ja kaupungit ovat jo nykyisin olleet aktiivisesti mukana valmistelemassa ja toteuttamassa toimia, joilla kehitetään muun muassa innovaatioita ja puhtaan siirtymän ratkaisuja eri toimijoiden kanssa yhteistyössä. Asiantuntijuutta ja kokemusta on kertynyt pitkältä ajalta.

Hallintovaliokunta pitää myönteisenä, että komission asetusehdotus sisältää monia vaihtoehtoja alueiden kehittämiseksi, ja korostaa etenkin kilpailukyvyyn, työllisyyden, osaamisen kehittämisen ja elinvoiman edistämisen merkitystä koheesiopolitiikassa. Suomessa alue- ja rakennepoliittikan välineet ovat olleet tukemassa kasvua: uuden liiketoiminnan ja työpaikkojen luomista sekä osaamisen vahvistamista erityisesti jatkuvien rakenteellisten haasteiden alueilla mutta myös kasvavilla kaupunkiseuduilla. Koheesiopolitiikan perimmäinen tarkoitus on aluekehityserojen tasaaminen. Valiokunta katsoo, että Suomessa on EU:n alue- ja rakennepoliitikalle edelleen tarve.

Valtioneuvoston kannoissa on useita kunnille tärkeitä linjauksia, muun muassa kaupunkien merkittävän roolin huomioiminen kilpailukyvyyn ja alueellisen elinvoiman edistämisessä. Valiokunta korostaa myös kestäväen kaupunkikehittämisen ja maaseudun ja alueiden kehittämistoimien turvaamista synergiaetuja hyödyntäen. Valiokunta toteaa lisäksi, että kaupungit ja kunnat voivat olla aktiivisia toimijoita myös EU:n suoraan komissiosta rahoitettavissa ohjelmissa, mukaan lukien uusi kilpailukykyrahasto (otsake 2).

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että komission ehdotus uudeksi varojenjakokriteeristöksi ei sisällä Suomen liittymissopimukseen perustuvaa, vakavista ja pysyvistä haitoista kärsivien

Valiokunnan lausunto HaVL 27/2025 vp

pohjoisten harvaan asuttujen alueiden (NSPA) erityisrahoitusta. Tämä erityisasema perustuu kylmän ilmaston, pitkien etäisyyksien ja harvan asutuksen aiheuttamaan pysyvään kilpailukykyhaittaan. Alueelle kohdennetun NSPA-tuen avulla on pystytty lieventämään erityisolosuhteista aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia. NSPA-tuki on merkittävä myös Suomen kokonaissaannon kannalta. Olennaista on huomata, että kyse on alueen pysyvistä rakenteellisista epäkohdista, jotka eivät ole poistuneet mihinkään, vaan ovat edelleen olemassa. Valiokunta korostaa, että pohjoisten harvaan asuttujen alueiden (NSPA) erityisrahoitus on turvattava myös jatkossa.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on yhdessä kiristyvän suurvaltakilpailun kanssa muuttanut Euroopan turvallisuusympäristöä nopeasti, merkittävästi ja pitkäkestoisesti. Nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa hallintovaliokunta korostaa etenkin Itä- ja Pohjois-Suomen merkitystä koko Euroopan turvallisuudelle. Valiokunta näkee, että itärajan sulkeutumisen vaikutuksiin tulisi ohjata myös erillistä EU-tukea. Suomen itäraja on paitsi EU:n ulkoraja, myös NATOn pisin maaraja Venäjän kanssa (1 343,6 km).

Turvallisuuspoliittinen tilanne ja Venäjä-pakotteet vaikuttavat Suomen eri alueilla eri tavoin riippuen esimerkiksi siitä, millainen elinkeinorakenne alueella on. Sulkeutuneen itärajan seurannaisvaikutukset aluekehittämisen lähtökohtiin ja aluetalouteen tuntuvat erityisesti itäisen ulkorajan maakunnissa, mutta merkittäviä vaikutuksia on syntynyt myös muilla Suomen alueilla. Huomiota tulee kiinnittää niin elinkeinojen, osaavan työvoiman, energiantuotannon, investointien kuin kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuudenkin vahvistamiseen, mikä luo pohjaa kriisinkestäville, elinvoimaisille ja muutoskykyisille alueille, kaupungeille ja kunnille.

Valiokunta katsoo, että neuvottelujen edetessä säädösehdotuksia tulee vielä arvioida ja tarvittaessa täsmentää hallinnollisen taakan vähentämiseksi ja päällekkäisten hallinnollisten velvoitteiden välttämiseksi. Asetuksen olisi mahdollistettava hallinnon yksinkertaistaminen ja keventäminen myös jäsenvaltioissa. Tulospöytäkirjojen mallien käyttö voi parhaimmillaan lisätä rahoituksen vaikuttavuutta ja keventää hallinnollista taakkaa.

Valiokunta pitää kannatettavana, että kumppanuussuunnitelman laadinnassa korostetaan joustavuutta synergioiden sekä kansallisten ja alueellisten erityispiirteiden ja haasteiden huomioimiseksi. Joustavuus rahoituksen toimeenpanossa vaatii valiokunnan mielestä vielä tarkentamista, koska on huomioitava myös pitkäjänteisen kehittämis- ja investointipolitiikan tavoite. Tältä osin tulisi löytää riittävä joustavuuden ja ennakoitavuuden tasapaino.

Sisäasiainrahastot

EU:n monivuotisessa rahoituskehyksessä vuosille 2028—2034 sisäasioiden rahoitukseen esitetään yhteensä 53 miljardia euroa (vuoden 2025 hinnoin), mikä on lähes kolminkertainen nykyaikaan verrattuna. Rahoitus jakautuu kansallisiin kumppanuussuunnitelmiin ja EU-välineeseen, joka on tarkoitettu ennakoinnattomiin menoihin. Sisäasioiden osalta rahoitus kohdennetaan kolmeen kokonaisuuteen: rajaturvallisuus ja viisumipolitiikka (BMV), turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttaminen (AMI) sekä sisäinen turvallisuus (IS). Kuten edellä on todettu, Suomen arvioitu saanto sisäasioiden rahoituksesta olisi noin 1,4 miljardia euroa (noin 4,7 % kokonaisuudesta). Valiokunta pitää keskeisenä, että Suomelle esitetty rahoitusosuus

Valiokunnan lausunto HaVL 27/2025 vp

sisäasioiden rahastoihin turvataan ja että sen toimeenpano on joustavaa ja raja-alueiden elinvoimaa tukevaa.

Komission ehdotusten tavoitteena on vahvistaa EU:n kykyä hallita muuttoliikettä, turvata Schengen-alueen toimivuus ja varmistaa sisäinen turvallisuus muuttuvassa geopoliittisessa ympäristössä. Komissio painottaa palautusten tehostamista, rajaturvallisuuden vahvistamista sekä vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. Hallintovaliokunta pitää näitä tavoitteita kannatettavina ja korostaa erityisesti Suomen asemaa itäisenä ulkorajavaltiona. Valiokunta pitää välttämättömänä, että rahoituksen käyttö tukee rajaturvallisuuden vahvistamista ja mahdollistaa joustavat ratkaisut muuttoliikkeen hallintaan.

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamista koskevan asetuksen (AMI-asetus) osalta valiokunta painottaa, että rahaston tulee tukea yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän kehittämistä ja varautumista tilanteisiin, joissa järjestelmään kohdistuu erityisiä paineita. Palautusten ja takaisinoton tehostaminen on keskeinen tavoite, ja rahoituksen tulee olla riittävän joustavaa, jotta sitä voidaan kohdentaa myös kolmansissa maissa toteutettaviin toimiin. Ulkoisen ulottuvuuden rahoitus tulee ensisijaisesti Globaali Eurooppa -välineestä, mutta AMI-rahoituksen tulee täydentää tätä. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä laillisen maahanmuuton hallinnan kehittämistä jäsenvaltioiden tarpeiden mukaisesti sekä kotouttamisen alkuvaiheen tukemista tehokkaasti ja päällekkäisyyksiä välttäen.

Rajaturvallisuutta ja viisumipolitiikkaa koskevan asetuksen osalta valiokunta katsoo, että vakavissa rajaturvallisuustilanteissa unionin tuki on kohdennettava ulkorajojen suojaamiseen ja turvallisuusuhkien torjuntaan vaarantamatta vapaan liikkuvuuden aluetta. Rajaturvallisuusjärjestelmän tulee jatkossakin perustua jäsenvaltioiden ensisijaiseen vastuuseen, mutta unionin tuella on vahvistettava erityisesti ulkorajavaltioiden kykyä rajojen turvaamisessa ja laittoman muuttoliikkeen torjunnassa unionin yhteisillä ulkorajoilla. Viisumipolitiikan tuen tulee edistää kilpailukykyä ja laillista matkustamista sekä torjua väärinkäytöksiä ja turvallisuusuhkia.

Sisäistä turvallisuutta koskevan asetuksen osalta hallintovaliokunta yhtyy komission arvioon uhkien monimuotoistumisesta. Valiokunta viittaa aiempiin lausuntoihinsa (mm. HaVL 6/2024 vp) ja korostaa tarvetta huomioida muuttuneen geopoliittisen tilanteen vaikutus EU:n sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhteyksiin. Vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden ja hybridiuhkien torjunta sekä kriittisen infrastruktuurin suojele ovat keskeisiä tavoitteita. Valiokunta pitää myönteisenä, että ehdotuksessa näkyy kuluva rahoituskauden edelleen relevanttien tavoitteiden lisäksi uusia Suomelle tärkeitä sisältöjä, kuten maahantulon välineellistäminen ja merelliset uhat. Lisäksi valiokunta painottaa aiempien lausuntojensa tapaan tavoitetta parantaa tiedonvaihtoa ja operatiivista yhteistyötä sekä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä että unionin virastojen kanssa. Valiokunta katsoo, että EU-säädösten täytäntöönpanosta syntyvien velvoitteiden rahoittaminen, erityisesti EU-tason tietojärjestelmien kehittäminen, tulisi käydä ilmi säädöksen tavoitteista.

Hallintovaliokunta katsoo, että rahoituksen käyttö tulee suunnitella joustavasti ja siten, että se tukee Suomen erityisasemaa itäisenä ulkorajavaltiona ja varmistaa tavoitteiden tehokkaan toimeenpanon. Kansallisen osarahoituksen riittävä taso sekä nykyisen ohjelmakauden mukainen täysimääräinen operatiivinen EU-rahoitustuki viranomaisille, jotka vastaavat niistä tehtävistä ja

Valiokunnan lausunto HaVL 27/2025 vp

palveluista, jotka muodostavat unionin hyväksi suoritettavan julkisen palvelun, ovat keskeisiä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Pelastuspalvelumekanismi ja varautuminen

EU:n pelastuspalvelumekanismien uudistaminen on yksi EU:n varautumisunionistrategian avaintoimista. Pelastuspalvelumekanismia koskevassa ehdotuksessa esitetyt muutokset ja laajennukset toimeenpanevat myös muita keskeisiä varautumisunionistrategian avaintoimia, jotka liittyvät muun muassa siviili-sotilaalliseen yhteistyöhön, väestön varautumiseen sekä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhön.

Ehdotuksen perustana toimivat nykyisen pelastuspalvelumekanismien keskeiset elementit, jotka liittyvät ennaltaehkäisyyn, varautumiseen ja avustustoimiin. Nykyisen lainsäädännön puitteissa tehtäviä toimia vahvistetaan ja selkeytetään muun muassa logistiikkakeskusten perustamista ja valmiuksien ennalta sijoittamista koskevilta osin. Ehdotuksen tarkoituksena on yksinkertaistaa ja selkeyttää erityisesti komission rahoitustukeen liittyviä menettelyjä. Ehdotus kattaa myös EU-tason RescEU-valmiudet, joilla täydennetään kansallisella tasolla olemassa olevia ja Euroopan pelastuspalvelureservin käyttöön antamia valmiuksia.

Asetuksen soveltamisala kattaa ihmisten, ympäristön, omaisuuden ja kulttuuriperinnön suojelun kaikenlaisilta luonnonkatastrofeilta ja ihmisen aiheuttamilta katastrofeilta. Lisäksi asetuksella mahdollistetaan monialainen koordinointi tilanteissa, joissa sovelletaan unionin muita kriisi- tai riskinhallintamekanismeja. Keskeisenä uudistuksena komissio ehdottaa monialaisen varautumistason ja kriisikoordinoitikeskuksen (crisis coordination hub) perustamista sekä terveysuhkiin varautumisen ja reagoimisen rahoituksen sisällyttämistä kokonaisuuteen.

Asetuksessa ehdotettu rahoitus ei sisällä kansallisia osuuksia, vaan Suomen saanto riippuu osaltaan kansallisista päätöksistä sekä Suomen omasta aktiivisuudesta hakea mekanismin puitteissa rahoitusta eri toimiin. Suomi on kuluvalle kaudella hyötynyt pelastuspalvelumekanismien rahoituksesta merkittävästi. Suomen euromääräinen saanto kuluvalle kaudella on noin 310 miljoonaa euroa, joka vastaa noin 10:tä prosenttia koko rahoitusvälineestä. Suomi ylläpitää kahta merkittävää RescEU-valmiusvarastoa, jotka ovat yhteisarvoltaan 305 miljoonaa euroa.

Hallintovaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena pelastuspalvelumekanismia koskevan EU-lainsäädännön uudistamista. Valiokunta pitää kannatettavana koko yhteiskunnan kattavan lähestymistavan ja laajemman soveltamisalan huomioimista, jotta voidaan entistä paremmin vastata muuttuneeseen turvallisuusympäristöön ja varautua laaja-alaisiin, pitkäkestoisiin ja samanaikaisiin kriiseihin, mukaan lukien aseelliset konfliktit, sota ja hybridiuhkatilanteet. Tämä vastaa varsin hyvin Suomen kokonaisturvallisuuden mallin mukaista varautumista. Valiokunta korostaa, että vastuu kansallisen turvallisuuden, varautumisen ja pelastustoimen kehittämisestä on kuitenkin jäsenvaltioilla itsellään ja komission toimet ovat näitä tukevia ja täydentäviä.

Suomen maantieteellinen sijainti ja asema "itäisenä etulinjan maana" ovat keskeisiä myös suhteessa kriisivarautumiseen ja tulevaan rahoituksen kohdentamiseen. Valiokunta tukee valtioneuvoston tavoitetta siitä, että pelastuspalvelumekanismien rahoituksen jakautumisessa

Valiokunnan lausunto HaVL 27/2025 vp

huomioitaisiin aiempaa kattavammin ennaltaehkäisy ja varautuminen konkreettisten avustustoimien ja vasteen, kuten materiaaliavun, ohella. Valiokunta pitää tärkeänä, että pelastuspalvelumekanismilla edelleen vahvistetaan jäsenvaltioiden pelastustoiminnan ja väestön suojaamisen suorituskykyä. Lisäksi tavoiteltavaa on muun ohella se, että rahoitusta voisi kohdentaa yhteiskunnan varautumiseen ja väestön kriisinkestävyys vahvistamiseen, erityisesti siviiliväestön suojaamiseen, kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen, huoltovarmuuden vahvistamiseen sekä siviilivalmiustoimijoiden suorituskykyyn varautua ja vastata normaali- ja poikkeusolojen uuhin.

Komission alainen eurooppalaisen hätäavun koordinoitikeskus ERCC ylläpitää ympärivuorokautista toimintavalmiutta ja tilannetietoisuutta sekä koordinoi, seuraa ja tukee pelastuspalvelumekanimin avustustoimia unionin tasolla. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että ERCC:n yhteyteen perustettavan uuden kriisikoordinoitikeskuksen tulee tuottaa aitoa lisäarvoa eikä muodostaa päällekkäisiä rakenteita tai lisätä hallinnollista taakkaa. Jatkotyössä on tärkeä varmistaa, etteivät ERCC:n nykyiset toiminnot ja palvelut häiriinny (myös HaVL 13/2025 vp). Neuvotteluiden aikana tulee selvittää tarkemmin kriisikoordinoitikeskuksen toimintaa sekä sen suhdetta olemassa oleviin kriisirakenteisiin, mukaan lukien terveyssektorin rakenteet.

Hallintovaliokunta korostaa uhka- ja riskiarvioihin perustuvaa toimintaa ja seurantaa osana päätöksentekoa. Riskiarvioiden raportointisyklin tulee olla perusteltua ja tarkoituksenmukaista ja huomioida tarvittavilta osin muut keskeiset prosessit. Jäsenvaltioiden raportointivaatimuksissa tulee välttää päällekkäisyyksiä. Myös EU-tason RescEU-kapasiteettien kehittäminen tulee olla strategista ja uhka- ja riskiarvioihin perustuvaa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto HaVL 27/2025 vp

Helsingissä 2.12.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Martin Paasi kok
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd
varajäsen Mika Riipi kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne